

Sygn. akt II Ca 73/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2014 roku Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Anna Ścioch -Kozak

Sędzia Sądu Rejonowego Marta Postulska-Siwiek (del.)

Protokolant Sekretarz sądowy Małgorzata Lewandowska

po rozpoznaniu w dniu 2 kwietnia 2014 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa M. K. przeciwko M. M. (1) o uznanie umowy za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej M. M. (1) od wyroku Sądu Rejonowego w Łukowie z dnia 6 grudnia 2013 roku, sygn. akt I C 177/11

I. odrzuca apelację w zakresie, w jakim zaskarża punkt 4. wyroku;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. przyznaje adw. M. P. (1) od Skarbu Państwa - Sądu

Rejonowego w Łukowie kwotę 1476 zł (tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych) tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną pozwanej z urzędu w drugiej instancji.

Sygn. akt II Ca 73/14

UZASADNIENIE ROZSTRZYGNIĘCIA Z PUNKTU I WYROKU

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Łukowie:

1. uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda M. K. umowę sprzedaży z dnia 12 lipca 2011 r. zawartą przed notariuszem M. N. (1) w formie aktu notarialnego, wpisanego do Rep. (...), na podstawie której dłużnik powoda M. M. (2) sprzedał swojej żonie M. M. (1) udział w wysokości $\frac{1}{2}$ części w działce oznaczonej numerem (...) o powierzchni 0,0829 ha, położonej w Ł., dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw Nr (...), z pokrzywdzeniem powoda, któremu przysługuje wierzytelność w wysokości 10022,73 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania, ustalona wyrokiem Sadu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 16 marca 2011 r. w sprawie sygn. akt IV P 215/10,

2. ustalił opłatę ostateczną od pozwu na kwotę 592,00 zł i przejął ją na rachunek Skarbu Państwa,

3. zasądził od pozwanej M. M. (1) na rzecz powoda M. K. kwotę 3018,77 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 2 400 zł kosztów zastępstwa procesowego;

4. wypłacił z sum budżetowych Skarbu Państwa adwokatowi M. P. (1) wynagrodzenie w wysokości 1 200 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej M. M. (1).

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana M. M. (1) zaskarżając wyrok w punktach I, III, i IV. Wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w skarżonym zakresie poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, powiększonych o obowiązującą stawkę podatku VAT. Ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia powyższego wniosku, wносиła o

uchylenie skarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje

Apelacja pozwanej w części dotyczącej punktu 4. wyroku jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu w myśl art. 373 k.p.c. w zw. z art. 370 k.p.c.

Rozstrzygnięcie to obejmuje przyznanie od Skarbu Państwa adwokatowi M. P. (1) wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną pozwanej z urzędu. Tym samym pozwana zaskarżyła rozstrzygnięcie, które w ogóle nie dotyczy jej osoby, wobec czego nie ma ona interesu prawnego w zaskarżeniu tego orzeczenia, które nie dotyka jej praw i obowiązków.

Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiskiem, posiadanie interesu prawnego stanowi przesłankę dopuszczalności wniesienia środka zaskarżenia. Uczestnik postępowania nie jest uprawniony do wniesienia środka odwoławczego od rozstrzygnięcia nie dotyczącego jego praw lub obowiązków - dotyczącego innego uczestnika postępowania (tak m.in. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 13 października 2006 roku, sygn. akt III CK 371/05, LEX nr 607264, z dnia 10 września 1997 roku, sygn. akt II CKN 345/97, LEX nr 50523, z dnia 1 kwietnia 2003 roku, sygn. akt II CKN 1413/00, LEX nr 78822, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1991 roku, sygn. akt III CZP 34/91, zam. OSNC 1991, z. 2, poz. 24).

W uchwale z dnia 25 czerwca 2009 roku w sprawie III CZP 36/09 (OSNC 2010/2/24, Lex 503592) Sąd Najwyższy wprost stwierdził, że apelacja uczestnika postępowania w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu, w wypadku przyznania tych kosztów pełnomocnikowi od Skarbu Państwa jest niedopuszczalna. Natomiast to pełnomocnikowi ustanowionemu przez sąd przysługuje zażalenie na postanowienie Sądu pierwszej instancji rozstrzygające o ponoszonych przez Skarb – Państwa kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 roku, III CZP 14/11, OSNC 2012/1/2, Lex 794130).

Z tego względu apelacja M. M. (1) co do punktu 4. wyroku - rozstrzygnięcia, które nie dotyczy skarżącej, podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna.

II Ca 73/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Łukowie:

1. uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda M. K. umowę sprzedaży z dnia 12 lipca 2011 r. zawartą przed notariuszem M. N. (1) w formie aktu notarialnego, wpisanego do Rep. (...), na podstawie której dłużnik powoda M. M. (2) sprzedał swojej żonie M. M. (1) udział w wysokości 1/2 części w działce oznaczonej numerem (...) o powierzchni 0,0829 ha, położonej w Ł., dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw Nr (...), z pokrzywdzeniem powoda, któremu przysługuje wierzytelność w wysokości 10022,73 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania, ustalona wyrokiem Sadu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 16 marca 2011 r. w sprawie sygn. akt IV P 215/10;
2. ustalił opłatę ostateczną od pozwu na kwotę 592 zł przejął ją na rachunek Skarbu Państwa,
3. zasądził od pozwanej M. M. (1) na rzecz powoda M. K. kwotę 3018,77 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 2 400 zł kosztów zastępstwa procesowego;
4. wypłacił z sum budżetowych Skarbu Państwa adwokatowi M. P. (1) wynagrodzenie w wysokości 1200 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej M. M. (1).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia Sądu Rejonowego:

M. M. (2) prowadził działalność gospodarczą w zakresie usług remontowo-budowlanych w latach 2005 - 2010. W ramach prowadzonej działalności zatrudniał pracowników, w tym M. K.. Przy prowadzeniu działalności gospodarczej pomagała mu żona M. M. (1), która zajmowała się sprawami tzw. biurowymi - uiszczała należności, dostarczała dokumenty do biura rachunkowego. W związku z narastającymi trudnościami w prowadzeniu działalności gospodarczej M. M. (2) zaczął nadużywać alkoholu, wskutek czego firma definitywnie utraciła płynność finansową. Sytuacja ta spowodowała konieczność likwidacji działalności. Ciężar tych czynności spoczął na M. M. (1), z którą w dniu 7 września 2010 r. M. M. (2) zawarł umowę rozdzielenia majątkowej.

W imieniu swojego męża M. M. (1) starała się uregulować niespłacone zobowiązania wobec zgłaszających się kontrahentów handlowych oraz byłych pracowników. Na ten cel przeznaczała środki finansowe pochodzące także z własnego majątku osobistego. W zamian, za pomoc finansową, M. M. (2) w 2010 r. zobowiązał się względem żony przenieść udział we współwłasności nieruchomości, na której zamieszkiwali.

W dniu 12 lipca 2011 r. M. M. (2) sprzedał swojej żonie M. M. (1) udział w wysokości 1/2 we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ulicy (...), stanowiącej działkę nr (...). Udział we współwłasności nieruchomości stanowił majątek osobisty M. M. (2). Nabył go przed zawarciem małżeństwa z M. M. (1) w drodze darowizny od rodziców.

W związku z likwidacją działalności gospodarczej małż. M. nie zapłacili jednak zaległego wynagrodzenia byłemu pracownikowi M. K., który przychodził do ich domu, domagając się od nich uregulowania należności. Upomnienia nie przynosiły spodziewanego rezultatu i w związku z tym M. K. w grudniu 2010 r. wytoczył przeciwko M. M. (2) powództwo przed sądem pracy. Na pierwszej rozprawie przed Sądem pozwanego w sprawie M. M. (2) reprezentowała jego żona M. M. (1), proponując M. K. ugodowe załatwienie sprawy poprzez zapłatę kwoty nie zaspokajającej roszczeń M. K.. Ostatecznie, bez udziału małż. M., którzy, po pierwszym terminie rozprawy zaprzestali udziału w toczącej się sprawie, nie interesując się jego dalszym przebiegiem i skutkiem, Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej - Sąd Pracy, wyrokiem z dnia 16 marca 2011 r., sygn. akt IV P 215/10, uwzględnił żądania M. K. i zasądził od M. M. (2) na jego rzecz kwotę 10022, 73 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lipca 2010 r. do dnia zapłaty, tytułem wynagrodzenia za pracę za okres od 1 kwietnia 2010 r. do 25 czerwca 2010 r. Powyższy wyrok uprawomocnił się w dniu 7 kwietnia 2011 r.

Zasądzone wyrokiem należności są egzekwowane przez Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łukowie Tomasz Wielgusa w sprawie Km 246/11. Czynności egzekucyjne Komornika sądowego podjęte w stosunku do majątku M. M. (2), do wierzytelności z rachunków bankowych i ruchomości, okazały się bezskuteczne. Dokonana zaś między małżonkami M. umowa sprzedaży wykluczyła możliwość zaspokojenia się także z udziału we współwłasności nieruchomości.

Jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy wskazał art. 527 § 1 k.c. (actio paulina) wobec czego dla rozpoznania przedmiotowej sprawy istotne znaczenie miały ustalenia: 1) czy zbycie udziału we współwłasności nieruchomości doprowadziło do niewypłacalności M. M. (2), a w związku z tym czy spowodowało pokrzywdzenie M. K., którego wierzytelność w związku z tym nie mogła być zaspokojona, 2) czy zawierając umowę zbycia M. M. (2) miał świadomość pokrzywdzenia powoda, 3) czy M. M. (1), będąca stroną umowy zbycia, wiedziała, że M. M. (2), zawierając umowę sprzedaży, działał ze świadomością pokrzywdzenia powoda.

Sąd Rejonowy zaznaczył, że u podstaw stanowiska procesowego pozwanej M. M. (1) legło przekonanie, że udzielona przez nią pomoc finansowa swojemu mężowi w spłacie zadłużenia po zakończeniu prowadzenia działalności w pełni uzasadniała przeniesienie udziału w nieruchomości na jej rzecz. Zdaniem pozwanej umowa zbycia stanowiła pewnego rodzaju rekompensatę za tę pomoc i w gruncie rzeczy została podjęta w interesie ich dzieci i w ocenie pozwanej, przysługująca jej wierzytelność wobec męża bardziej zasługuje na ochronę niż wierzytelność M. K.. Pierwszeństwo zaspokojenia powinno przysługiwać jej wierzytelności, a nie wierzytelności powoda, co, zdaniem pozwanej, ma decydować o tym, że żądanie powoda w niniejszej jest nieuzasadnione i powinno skutkować oddaleniem powództwa. Według Sądu Rejonowego takie różnicowanie w świetle art. 527 § 1 k.c. nie jest uprawnione.

Sąd uznał też za nieistotne to, czy pozwana dysponowała środkami finansowymi na spłatę zadłużenia zgłaszających się wierzycieli.

Według Sądu Rejonowego pozwana M. M. (1) nie obaliła domniemania wynikającego z art. 527 § 3 k.c., zgodnie z którym jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkowa osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Wynikające z dowodów okoliczności jednoznacznie wskazują, że pozwana M. M. (1) była dobrze poinformowana o kondycji finansowej firmy jej męża, skoro najpierw pomagała mu w jej prowadzeniu, a następnie prowadziła jej likwidację.

Sąd Rejonowy wskazał, że przesłankami roszczenia z art. 527 § 1 k.c. są: pokrzywdzenie wierzycieli, jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnik stał się niewypłacalny, a osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Trzecia przesłanka to wiedza lub możliwość dowiedzenia się o tym, przy zachowaniu należytej staranności, przez osobę trzecią. Wykazanie trzeciej przesłanki przez wierzyciela jest zbędne, gdy zachodzi domniemanie istnienia stosunku bliskości między stronami skarżonej umowy.

Jeżeli chodzi o pierwszą przesłankę Sąd wskazał, że egzekucja komornicza przysługującej powodowi wierzytelności, skierowana do majątku M. M. (2), w tym do udziału we współwłasności nieruchomości, okazała się bezskuteczna. M. M. (2) na skutek zawartej umowy stał się niewypłacalny, nie posiadał już majątku, z którego M. K. mógłby uzyskać zaspokojenie przysługującej mu wierzytelności. Niewątpliwie doszło zatem do pokrzywdzenia wierzyciela, które wiąże się nie tylko z całkowitą niewypłacalnością dłużnika, ale następuje także przy powiększeniu stopnia jego niewypłacalności.

W przypadku drugiej przesłanki Sąd stwierdził, że M. M. (2) z całą pewnością miał świadomość, że brak reakcji na kierowane przez powoda żądania spłaty zaległego wynagrodzenia spowoduje ostatecznie jego dochodzenie w ramach egzekucji komorniczej. Nie jest żadnym dla niego, ale także i dla pozwanej wytłumaczeniem, że nie interesowali się wynikiem procesu przed sądem pracy. Należyta dbałość o własne interesy nakazywała mu aktywny udział w tym procesie, także z pomocą jego żony, aż do jego prawomocnego zakończenia. Skoro wówczas z majątku pozostał mu jedynie udział we współwłasności nieruchomości, egzekucja mogła zostać skierowana jedynie do tego udziału. Bez względu na przyczyny, którymi kierował się z żoną, decydując się na zawarcie umowy zbycia jedynego prawa, do którego komornik mógł skierować egzekucję, M. M. (2) musiał zatem przewidywać, że M. K. nie uzyska zaspokojenia swojej wierzytelności, co doprowadzi do jego pokrzywdzenia. Dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli ma rozeznanie co do tego, że w następstwie dokonanej przezeń czynności ucierpi materialny interes wierzyciela, zazwyczaj przez wyzbycie się w całości lub w części majątku nadającego się do egzekucji (zob. wyrok SN z 29.5.2007 r., sygn. akt V CSK 77/07, LEX nr 611455).

Sąd Rejonowy podkreślił, że znamienne jest dla oceny przedmiotowej sprawy, że umowy zbycia małż. M. nie zawierali przez ponad 10 miesięcy od sporządzenia zobowiązania (wrzesień 2010 r.), a uczynili to dopiero 12 lipca 2011r., wkrótce po uzyskaniu informacji o wszczęciu egzekucji, czyli w czerwcu 2011 r. W ocenie Sądu, na tle niniejszej sprawy, sekwencja zdarzeń nie mogła być przypadkowa.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach Sąd Rejonowy wskazał art. 98 § 1 k.p.c. , § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. - w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana M. M. (1), która zaskarżyła wyrok w w części tj. w pkt. I, III oraz IV wyroku i zarzuciła:

1. Naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci:

- Art. 527 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że czynność prawna dłużnika M. M. (2), polegająca na sprzedaży na rzecz pozwanej należącego do niego udziału w działce nr (...) położonej w Ł. została

dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela M. K., mimo iż dłużnik w zamian za swoje świadczenie otrzymał od pozwanej ekwiwalentne świadczenie pieniężne, które zostało wykorzystane na zaspokojenie jego wierzycieli,

- Art. 527 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu czynności prawnej dłużnika M. M. (2) za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzyciela M. K., pomimo niewykazania przez powoda, że wskutek wskazanej czynności dłużnik stał się niewypłacalny bądź też stał się niewypłacalny w większym stopniu, niż był przed dokonaniem tej czynności,

2. Naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy w postaci:

Art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną oraz wybiórczą analizę i ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, poprzez:

- przyjęcie, że z dowodów z dokumentów z akt sprawy egzekucyjnej Km 246/11 wynika bezskuteczność czynności egzekucyjnych wobec dłużnika M. M. (2) skierowanych do wierzytelności z rachunków bankowych oraz ruchomości, podczas gdy wskazane dokumenty dotyczą jedynie znikomej części czynności egzekucyjnych i nie dowodzą wyniku postępowania egzekucyjnego,

- pominięcie dowodów z dokumentów załączonych do pisma pełnomocnika pozwanej z dnia 28.08.2012 r., z aktów notarialnych złożonych przez pozwaną, dokumentu pisemnego zobowiązania M. M. (2) do przeniesienia na pozwaną własności udziału w działce nr (...), dowodu z zeznań pozwanej M. M. (1) a także wadliwą ocenę dowodów z zeznań M. M. (2), A. J., M. D., K. S. oraz M. N. (2) oraz dowodu z zeznań pozwanej M. M. (1) poprzez przyjęcie, że dowody te nie świadczą o ekwiwalentności świadczenia M. M. (2) w postaci przeniesienia udziału 1/2 w działce nr (...) na rzecz M. M. (1) oraz przeznaczenia wzajemnego pieniężnego świadczenia pozwanej na zaspokojenie wierzycieli M. M. (2),

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób lakoniczny, bez szczegółowego wyjaśniania podstawy prawnej wyroku jak również odniesienia się do przeprowadzonych w sprawie dowodów, w szczególności dowodów z dokumentów oraz zeznań pozwanej,

- § 6 pkt 5 oraz § 2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu poprzez ustalenie wysokości wynagrodzenia z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej w wysokości nieodpowiadającej wartości przedmiotu sprawy oraz niedoliczenie do kwoty przyznanego pełnomocnikowi wynagrodzenia należnej kwoty podatku VAT.

Mając na względzie powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w skarżonym zakresie poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, powiększonych o obowiązującą stawkę podatku VAT. Ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia powyższego wniosku, wnosiła o uchylenie skarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu.

Częściowo uzasadniony jest zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 328 § 2 k.p.c., gdyż Sąd Rejonowy istotnie nie odniósł się w uzasadnieniu wprost do mocy dowodowej szeregu przeprowadzonych w sprawie dowodów. W części uzasadnienia zatytułowanej „dowody” Sąd Rejonowy przeanalizował to jakie okoliczności są istotne w sprawie i odniósł się do przesłanek rozstrzygnięcia z art. 527 k.c., natomiast nie zawarł oceny wiarygodności poszczególnych dowodów.

Niemniej jednak nie prowadzi to do zmiany ani uchylenia zaskarżonego wyroku, gdyż braki te nie wykluczają weryfikacji prawidłowości stanowiska Sądu. Ponadto przywołanie dowodów z dokumentów oraz zeznań świadków przy ustaleniach faktycznych sugeruje, że Sąd uznał te dowody za wiarygodne.

Należy podkreślić, że o skutecznym postawieniu zarzutu naruszenia przepisu art. 328 § 2 k.p.c. można mówić tylko wtedy, gdy braki uzasadnienia, np. w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych, oceny dowodów i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona, bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Zarzut ten może znaleźć zastosowanie jedynie w tych wyjątkowych sytuacjach, w których treść uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania zaskarżonego orzeczenia. Podkreślić przy tym należy, że kontroli instancyjnej poddany jest wyrok (osąd sprawy) a nie uzasadnienie rozstrzygnięcia (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2012 roku, II UK 162/11, Lex nr 1171001; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8 marca 2012 roku, I ACa 141/12, Lex nr 121151; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2012 roku, II PK 139/11, Lex nr 1167468; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 roku, I UK 248/11, Lex nr 1169834). Taka sytuacja nie zaistniała w niniejszej sprawie, gdyż niepełna ocena dowodów nie uniemożliwia stwierdzenia że rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego jest prawidłowe.

W tym względzie nie jest słuszne stwierdzenie apelacji jakoby Sąd Rejonowy z naruszeniem art. 328 § 2 k.p.c. nie wyjaśnił podstawy prawnej wyroku, gdyż Sąd Rejonowy odwołał się do każdej z przesłanek skargi pauliańskiej z art. 527 k.c. (tj. pokrzywdzenia wierzyciela wobec powstania niewypłacalności dłużnika, oraz świadomości dłużnika i pozwanej pokrzywdzenia powoda).

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego co do tego, że zachodziły przesłanki do uznania umowy z dnia 12 lipca 2011 roku zawartej pomiędzy M. i M. M. (2) za bezskuteczną w stosunku do powoda. Zarzuty apelacji naruszenia art. 527 § 1 i 2 k.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. w tym względzie nie zasługują na uwzględnienie.

Pozwana w apelacji zakwestionowała jakoby powód wykazał, że M. M. (2) na skutek przedmiotowej czynności stał się niewypłacalny oraz jakoby czynność była dokonana z pokrzywdzeniem powoda mimo, że dłużnik w zamian za swoje świadczenie otrzymał od pozwanej ekwiwalentne świadczenie pieniężne na zaspokojenie wierzycieli. Jednakże wnioski wyprowadzone przez skarżącą z powoływanych dowodów nie są trafne.

Mianowicie nie można zgodzić się jakoby z dokumentów z postępowania egzekucyjnego Km 246/11 nie wynikała niemożność uzyskania przez powoda zaspokojenia swojego roszczenia. Wprawdzie wśród tych dokumentów nie ma postanowienia, w którym wprost Komornik wskazałby na bezskuteczność egzekucji, ale z protokołów czynności wynika, że dłużnik nie pracuje, pozostaje na utrzymaniu żony, nie ma rachunków bankowych ani majątku (k.105 – 112) za wyjątkiem samochodu M. (...), który był jedynym przedmiotem majątkowym, z którego Komornik miał prowadzić egzekucję. Jednakże, jak się okazało, został on zwolniony od egzekucji z uwagi na zabezpieczone prawa banku. Okoliczność ta została wprost przyznana przez samą pozwaną (k.59).

Tym samym w wyniku postępowania egzekucyjnego powód nie uzyskał zaspokojenia, zaś w toku niniejszego postępowania strona pozwana nie wskazała żadnego innego majątku dłużnika; także na rozprawie odwoławczej pełnomocnik pozwanej podał, że strona pozwana nie ma wiedzy z czego możliwe byłoby zaspokojenie wierzytelności M. K. (k.232v). W tej sytuacji zbywając udział w nieruchomości dłużnik wyzbył się jedynego majątku, z którego możliwe było zaspokojenie powoda, wobec czego przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że na skutek umowy z 12 lipca 2011 roku M. M. (2) stał się niewypłacalny jest jak najbardziej uzasadnione.

Natomiast z powoływanych w apelacji dowodów z dokumentów, zeznań świadków, jak też pozwanej M. M. (1) istotnie wynika, że pozwana regulowała zobowiązania męża M. M. (2), co także ustalił Sąd Rejonowy. Jednakże nie oznacza to, jak chce autor apelacji, że w zamian za przeniesienie udziału 1/2 w działce nr (...) dłużnik otrzymał ekwiwalentne świadczenie, które miało służyć zaspokajaniu wierzycieli.

Mianowicie w samej umowie znalazł się zapis, że zapłata ceny nastąpiła poprzez potrącenie wzajemnych wierzytelności (k.73). W piśmie z dnia 19 września 2012 roku pozwana wskazała, że spłaciła (z majątku osobistego) wiele zobowiązań męża w następstwie czego stał się jej dłużnikiem (k.124). Także dłużnik M. M. (2) zeznał, że oddał żonie pieniądze w ten sposób, że przepisał na nią udział w domu (k.149 v), co oznacza, że była to forma spłaty długu wobec żony.

Tym samym w lipcu 2011 roku pozwana nie dała mężowi w zamian za udział w nieruchomości środków na spłatę wierzycieli, a już wcześniej płaciła jego należności, w wyniku czego stała się wierzycielką męża. Jak wynika ze zgodnych twierdzeń stron umowy, czynność z 12 lipca 2011 roku miała na celu zaspokojenie jej wierzytelności jako jednej z ówczesnych wierzycieli męża (art. 453 k.c.), nie otrzymanie przez niego świadczenia ekwiwalentnego – ceny sprzedaży.

Ta sytuacja w dalszym ciągu świadczy o pokrzywdzeniu powoda w rozumieniu art. 527 § 1 k.p.c. tym bardziej, że należy pamiętać, iż czynność ta nastąpiła wkrótce po uzyskaniu informacji o wszczęciu postępowania egzekucyjnego co do roszczenia powoda, co jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy, wskazuje, że sekwencja zdarzeń nie była przypadkowa.

Co do zasady skarga z art. 527 § 1 k.c. nie może mieć zastosowania do czynności prawnej dłużnika polegającej na spełnieniu świadczenia wobec wierzyciela, nawet gdyby ta czynność prowadziła do pokrzywdzenia pozostałych wierzycieli, bowiem dłużnik ma obowiązek spełnić świadczenie zgodnie z jego treścią i nie można czynić mu zarzutu z wypełnienia tego obowiązku. Dotyczy to jednak takiej spłaty długu, która ściśle odpowiada zobowiązaniu zarówno pod względem rodzaju świadczenia, jak i sposobu oraz terminu spłaty. Jeżeli natomiast dłużnik na podstawie porozumienia z wierzycielem zaspokaja go w inny sposób, niż przewidywała to pierwotna umowa, nie ma przeszkód do objęcia takiej czynności skargą z art. 527 § 1 k.c., jeżeli doprowadziła ona do pokrzywdzenia pozostałych wierzycieli, (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2005 roku II CK 225/05, LEX nr 369449)

Skoro zatem dłużnik M. M. (2), który zawarł ze swoją wierzycielką - żoną M. M. (1) umowę sprzedaży udziału w zabudowanej nieruchomości, która w jego ocenie miała prowadzić do wygaśnięcia zobowiązań z tytułu zwrotu wydatków i długów spłaconych z majątku osobistego małżonki, to wyjaśnić należy, że nie jest to spełnienie świadczenia zgodnie z treścią zobowiązania wynikającego z tego stosunku. W ramach dokonania powyższej czynności prawnej doszło do zamiany pierwotnego świadczenia, którym była określona ilość pieniędzy na przeniesienie własności udziału w nieruchomości (art. 453 k.c.)

W tym stanie rzeczy czynność ta spowodowała usunięcie z majątku dłużnika aktywów w postaci udziału w nieruchomości i uniemożliwiła innym wierzycielom (powodowi) zaspokojenie się z nich, wobec czego może być przedmiotem skargi z art. 527 k.c., szczególnie, że spowodowała uprzywilejowanie jednego z wierzycieli.

W podanych przez strony umowy okolicznościach - przeniesienie własności nieruchomości (mające skutkować wykonaniem zobowiązania zwrotu wydatków poczynionych z majątku osobistego pozwanej) nie spowodowało bynajmniej pozostawienia ekwiwalentu świadczenia w majątku dłużnika, a tego rodzaju forma zaspokojenia jednego z wierzycieli oznacza, wbrew wywodom apelacji, możliwość pokrzywdzenia innych wierzycieli – powoda, który mógłby co najmniej częściowo zaspokoić swoje roszczenie z tej nieruchomości, a został tego pozbawiony.

Z tych względów zarzuty apelacji nie zasługiwały na uwzględnienie i na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację co do punktu 1. i 3. wyroku.

W zakresie zaskarżającym punkt 4 wyroku apelacja pozwanej została odrzucona, wobec czego Sąd Okręgowy nie odnosi się do ostatniego zarzutu apelacji w tym względzie.

Na mocy art.29 ust. 1 prawa o adwokaturze oraz § 2 ust. 2 i 3 i § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd Okręgowy przyznał adwokatowi M. P. (2) od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łukowie kwotę 1476 zł tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną pozwanej z urzędu w drugiej instancji wraz z podatkiem od towarów i usług.